

Vedlegg 3:

Revidert versjon av satsingsforslaget som ble oversendt fylkeskommunene ved AU,
16. september 2021

Satsingsforslag for 2023-2025

**Nye satsingsområder i de reviderte
nasjonale næringshage -og
inkubasjonsprogrammene fra 2023**

Trondheim, 7. april 2022

Utvikling av et bærekraftig og konkurransedyktig næringsliv over hele landet krever en styrket nasjonal innovasjonsinfrastruktur gjennom utvidelse av næringshage- og inkubasjonsprogrammene fra 2023

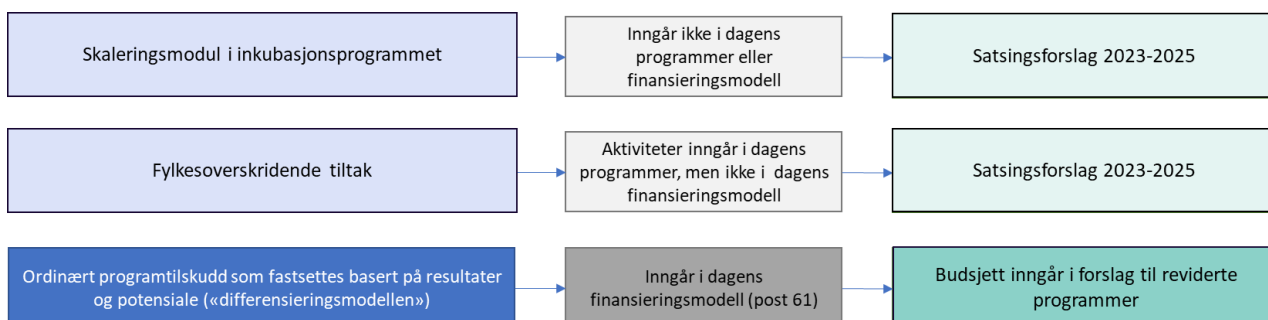
Sammendrag

Sivas forslag til satsinger for 2023-2025 er et innspill til hvordan Siva gjennom de nasjonale næringshage- og inkubasjonsprogrammene kan utvikles og styrkes for å bidra til vekst, bærekraftig omstilling og økt eksport i næringslivet over hele landet. Dagens næringshage- og inkubasjonsprogrammer varer ut 2022, og skal fra 1. januar 2023 videreføres som reviderte næringshage- og inkubasjonsprogrammer. Etter avtale med fylkeskommunene, Kommunal- og Distriktsdepartementet (KDD) og Siva inkluderes budsjettet for satsingsforslaget 2023-2025 i totalbudsjettet for de reviderte programmene.

Satsingsforslaget bygger opp under Distriktsmeldingen (Meld. St.5 2019-2020 «Levende lokalsamfunn for fremtiden») hvor viktigheten av utvikling av et vekstkraftig og bærekraftig næringsliv som skaper lønnsomme arbeidsplasser er sentralt i utvikling av vekstkraftige regioner og livskraftige lokalsamfunn i hele landet. Ved å utvide programmene skal disse i enda større grad bidra til økt eksport fra næringslivet over hele landet og sikre at bedrifter over hele landet, også i Distrikts-Norge, skal få tilgang til den beste og mest relevante kompetansen for vekst og bærekraftig utvikling. Dette vil bidra til økt nasjonal og regional verdiskaping.

Siva foreslår å utvide inkubasjonsprogrammet med en modul for skalering av bedrifter, og innføre fylkesoverskridende tiltak som et sentralt innholdselement i begge program. Dette foreslås finansiert over post 61, i henhold til fylkeskommunenes prioriteringer. Totalt beløper satsingsforslagene seg til 178,35 mnok i perioden 2023-2025.

Figuren nedenfor viser sammenhengen mellom programinnhold og finansieringsmodell, satsingsforslaget gjelder skaleringsmodul i inkubasjonsprogrammet og fylkesoverskridende tiltak.

Kort om Sivas programmer og dagens finansieringsmodell

Sivas næringshage- og inkubasjonsprogrammer

Sivas to nasjonale programmer, inkubasjons- og næringshageprogrammene, er verktøy for å støtte etablering og utvikling av bedrifter i nærings- og kunnskapsmiljøer. Per i dag er det til sammen 73 programoperatører innenfor de to programmene; 40 operatører innenfor næringshageprogrammet og 33 operatører innenfor inkubasjonsprogrammet. Til sammen jobber disse programoperatørene årlig med i overkant av 5 000 bedrifter innenfor rammene av de to programmene. I 2021 hadde 95 % av landets kommuner bedrifter som var tatt opp i næringshage- og/eller inkubasjonsprogrammene.

Både næringshage- og inkubasjonsprogrammet har gjennom flere år vist seg som to meget effektive virkemidler med gode, og stadig økende resultater. I tillegg har programmene vært helt sentrale i oppbygging og utvikling av en nasjonal innovasjonsinfrastruktur. I alle fylker er det over tid utviklet relevante og sterke innovasjonsselskaper som i dag har en sentral rolle i lokale, regionale og nasjonale økosystemer for innovasjon og næringsutvikling. Næringshagene og inkubatorene har også vært viktige utviklingsaktører for næringsliv og offentlige aktører under koronapandemien.

Dagens finansieringsmodell for programmene

Fylkeskommunene har oppdragsgiveransvaret for både næringshage- og inkubasjonsprogrammet. Programmene finansieres over Kap. 553, post 61 Mobiliserende og kvalifiserende næringsutvikling. Oppdragene fra fylkeskommunene til Siva er tilskudd til den enkelte næringshage og inkubator i respektive fylke og baseres på programmenes differensierte tilskuddsmodeller (tilskudd fastsettes på bakgrunn av oppnådde resultater og potensiale). I tillegg er det noen fylkeskommuner som yter tilleggsfinansiering til den enkelte inkubator og næringshage.

Aktiviteten i programmene finansieres dermed i stor grad via post 61, men viktige store utviklingsprosjekter med nasjonal kvalifisering og fylkesoverskridende nedslagsfelt finansieres av Siva ved at å benytte tidligere bevilgede midler til programmene fra før Regionreformen trådte i kraft. Disse midlene er oppbrukt ved programslutt 31.12.2022. Slike prosjekter har vist seg å være svært viktige for å bygge og utnytte regionale og nasjonale innovasjonsøkosystem som gir et bedre tilbud til flere bedrifter innenfor begge program, i tillegg til å profesjonalisere programoperatørene. Fra 2015 og ut 2022 er det bevilget til sammen 150 millioner kroner til slike utviklingsprosjekter.

Satsingsforslagene

Forslagene til de reviderte næringshage- og inkubasjonsprogrammene utvikles med bakgrunn i behovet til næringslivet over hele landet, og programforslagene oversendes fylkeskommunene ved Programstyret 18. mars 2022. Forslagene vil inkludere en forsterking av dagens fylkesoverskridende tiltak og implementering av skalering som en ny modul i inkubasjonsprogrammet. Disse elementene finansieres i dag ikke over post 61 og Siva vil fra 2023 ikke ha tilgjengelige midler for å videreføre dagens finansiering. De spilles derfor inn som satsingsforslag.

Fylkesoverskridende økosystemtiltak for vekst og bærekraftig utvikling av bedrifter over hele landet

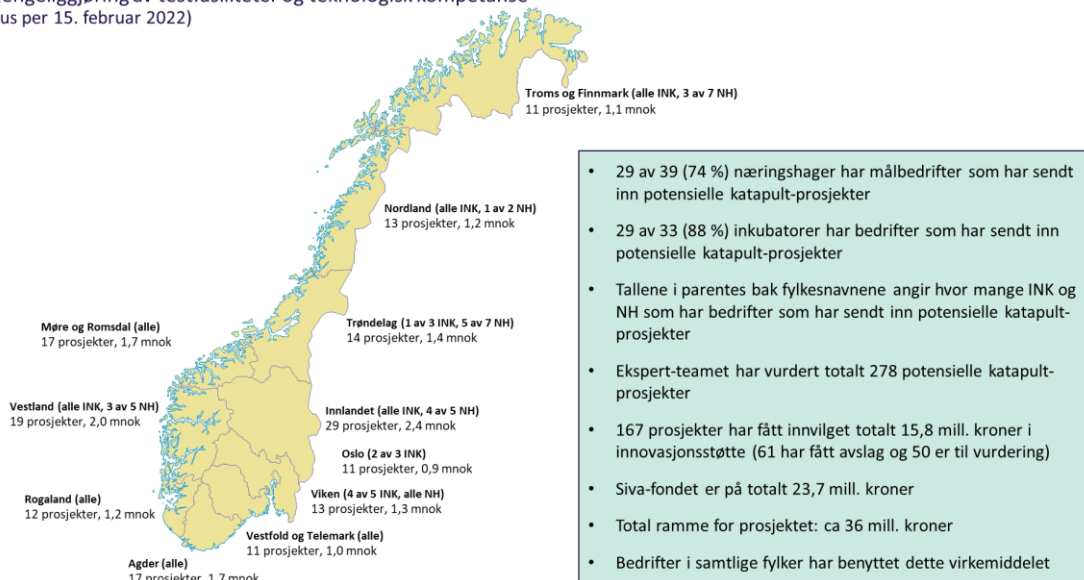
En stor utfordring for næringslivet, spesielt i distriktene, knyttet til vekst og bærekraftig utvikling er mangel på relevant kompetanse og nettverk. Dette hindrer både etablering av nye vekstbedrifter, samt at etablert næringsliv hindres i å ta ut sitt vekstpotensial. Dette er tydelig kommunisert blant annet i NHOs kompetansebarometer 2020. Forskning viser at vekstorientert/innovativt entreprenørskap er avhengig av et velfungerende økosystem rundt gründer/bedrift. Næringshager og inkubatorer er sentrale i slike økosystem. Siva legger til rette for at programoperatørene kan være sentrale i en slik innovasjonsinfrastruktur ved at vi har innført fylkesoverskridende tiltak. Som et resultat av dette har vi de siste årene sett en tydelig økning i samarbeid mellom programoperatørene med sikte på å gi bedrifter i program et mest mulig relevant tilbud, uavhengig av geografi og programtilhørighet.

Et sentralt pågående fylkesoverskridende prosjekt er en nasjonal utlysning («søkbare midler») der programoperatører kan få innvilget støtte til satsinger på en betydelig utvidelse av geografisk

nedslagsfelt, en betydelig bransjeutvidelse, eller bygge nasjonale konsortium med internasjonalt fokus innenfor en bransje. Sivas formål med de søkbare midlene er å stimulere til en stadig sterkere nasjonal og regional innovasjonsinfrastruktur og bedre resultater og høyere aktivitet innenfor programmene. Det er i 2022 16 prosjekter innenfor denne satsingen. En evaluering av satsingen viser at de fleste av prosjektene ikke hadde blitt gjennomført uten de økte rammene som søkbare midler representerer. Videre viser evalueringen at prosjektene har bidratt til å styrke både regionale og nasjonale innovasjonssystemer. Det pekes videre på at spisskompetanse hos enkelt-programoperatører tilgjengeliggjøres for relevante bedrifter uavhengig av hvilke programoperatører de er tilknyttet og hvor bedriftene er lokalisert. Slike prosjekter er dermed en måte å møte systemsvikter gjennom koordinering og stordriftsfordeler.

Et annet sentralt pågående fylkesoverskridende prosjekt har som formål å tilgjengeliggjøre testfasiliteter og teknologisk spisskompetanse til bedriftene i program. I dagens program knyttes dette opp mot de tjenestene som katapult-sentrene representerer. Det er etablert et ekspertteam som består av ansatte i inkubatorer og næringshager. Ekspertteamet er en nasjonal kompetanseressurs for alle relevante bedrifter i begge programmene – og for alle programoperatørene. Ekspertteamet har kompetanse og kjennskap til katapult-sentrene som gjør de i stand til effektivt å klargjøre bedriftenes prosjekter for katapult-sentrene og koble bedrift og riktig katapult-senter. I tillegg er det i mobiliseringsprosjektet opprettet et Siva-fond der bedrifter i næringshagene og inkubatorene kan søke om støtte til å få gjennomført katapult-prosjekter. Figuren nedenfor viser den regionale effekten et slikt fylkesoverskridende tiltak har, og per februar 2022 har 167 bedrifter fra alle landets fylker fått tilgang til testfasiliteter og teknologisk spisskompetanse gjennom dette prosjektet og Siva-fondet.

Regional effekt av fylkesoverskridende tiltak
Tilgjengeliggjøring av testfasiliteter og teknologisk kompetanse
(status per 15. februar 2022)

I programforslagene for 2023-2032 søkes det om å videreføre fylkesoverskridende tiltak som søkbare midler og prosjekter for å tilgjengeliggjøre testfasiliteter og teknologisk kompetanse for bedriftene i program. Dette er midler som programoperatørene søker på i en nasjonal konkurranse. Innretning og innhold på slike prosjekter vil diskuteres med oppdragsgiverne og disse vil være under stadig utvikling i forhold til hvilke utfordringer som skal løses og hvilke behov som bør dekkes.

Skalering – ny modul i Inkubasjonsprogrammet 2023-2032

Regjeringen har satt seg et ambisiøst eksportmål. Innen 2030 skal verdiskapende eksport, med unntak av olje og gass, øke med 50 prosent. I oppdragsbrevet fra NFD 2022 legges det i sterkere grad enn tidligere vekt på at eksportfremme skal stå sentralt i relevante deler av forvaltningen. Samtidig viser en gjennomgang av teori, faglitteratur og evalueringer av det norske næringsrettede virkemiddelapparatet, et stort behov for en styrket offentlig satsing mot bedrifter med skaleringspotensial. Som følge av dette er skalering tatt inn som en sentral del av det nye inkubasjonsprogrammet.

Områdegjennomgangen viser til at «... skalering av virksomheter med stort potensial er en av de viktigste og mest krevende oppgavene for virkemiddelapparatet». Bedriftene som skal skalere og etablere seg internasjonalt står overfor nye utfordringer hvor konkurranseintensiteten og kompleksiteten i utviklingsprosessene øker. Dette stiller store krav til inkubatorene som tjenesteleverandører. Det vil derfor etableres fem til syv nasjonale samarbeidskonsortier hvor ulike aktører går sammen for å utarbeide et forsterket tilbud til bedrifter som er i en fase hvor selskaper skal rigges for internasjonal vekst. På denne måten får bedriftene tilgang til den aller beste og mest relevante spisskompetansen, uavhengig av geografi. Konsortiene skal ledes av inkubatorer, og knytte seg opp mot andre relevante innovasjonsaktører som næringshager, katapultsentre, klynger og TTO-er. De enkelte konsortiene vil ha ulike tematiske innretninger og være tett knyttet sammen for å sikre deling av kompetanse og nettverk.

Et godt utviklet nasjonalt skaleringstilbud, som bidrar til at flere bedrifter lykkes med internasjonal vekst, forutsetter en koordinert satsing og mobilisering i hele bredden av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Prosjektet gjennomføres derfor i tett samarbeid med Innovasjon Norge.

Skaleringmodulen er ment for bedrifter i hele Norge, men forbeholdt de mest lovende bedriftene som både har evne og vilje til internasjonal vekst. Tilbudet vil gjelde for både oppstartsbedrifter og etablerte SMB-er med internasjonale vekstambisjoner.

Budsjett

Budsjettet vil bestå av midler til artikkel 27 (klyngetilskudd) og artikkel 28 (innovasjonsstøtte til SMBer), samt utviklingsmidler. Sivas kostnader i forbindelse med administrasjon av skaleringstilbudet og de fylkesoverskridende økosystemtiltakene dekkes gjennom rammen i administrasjons- og gjennomføringsmidler knyttet til drift av Sivas programvirksomhet (post 61). Forutsetninger for budsjettet er:

Fylkesoverskridende tiltak:

- Utlyse nye søkbare midler. Kun én utlysning av nasjonale konsortium i 2023, deretter øker utlysningene i omfang og inkluderer også geografisk utvidelse og bransjeutvidelse.
- Videreføre prosjektet for tilgjengeliggjøring av testfasiliteter og teknologisk spisskompetanse; årlig beløp 14 mill. kroner.

Skalering:

- Kostnader pr. skaleringstilbud:
Dette skal dekke rekruttering og organisering av tilbudet, utvikling av metodikk og beste praksis for gjennomføring, samt arbeid med skaleringsbedrifter. Det planlegges etablering av 5 skaleringstilbud i 2023 og 1 nytt tilbud de to etterfølgende årene. Det forventes at tilbudet når henholdsvis 40, 90 og 105 bedrifter i perioden 2023-2025. Det budsjetteres med 1 mnok i artikkel 27 per skaleringstilbud, og at det i gjennomsnitt brukes kr 300 000 i artikkel 28 per bedrift det jobbes med.

- Etablering av partnerskap mellom inkubatorene som har skaleringsstilbud; årlig beløp 1,5 mill. kroner
Dette skal sikre erfaringsoverføring og bygge spisskompetanse på skalering som skal tilgjengeliggjøres for øvrige programoperatører og relevante bedrifter i begge program.
- Mobilisering av bedrifter til skaleringsstilbudene; kr 10 000 per bedrift
Dette er et mobiliseringstiltak i oppstarten av prosjektet for å sikre at relevante bedrifter skal få tilgang til skaleringsstilbudene. Mobiliseringstiltaket vil gjelde de to første årene.

Budsjett for satsingsforslaget	2023	2024	2025	Totalt
Fylkesoverskridende tiltak:				
Søkbare midler	3 000 000	14 000 000	24 000 000	41 000 000
Tilgjengeliggjøring av testfasiliteter og tekn	14 000 000	14 000 000	14 000 000	42 000 000
<i>Sum fylkesoverskridende tiltak</i>	<i>17 000 000</i>	<i>28 000 000</i>	<i>38 000 000</i>	<i>83 000 000</i>
Skalering:				
Skaleringstilbud	17 000 000	33 000 000	38 500 000	88 500 000
Partnerskap	1 500 000	1 500 000	1 500 000	4 500 000
Mobilisering av skaleringsbedrifter	400 000	900 000	1 050 000	2 350 000
<i>Sum skalering</i>	<i>18 900 000</i>	<i>35 400 000</i>	<i>41 050 000</i>	<i>95 350 000</i>
Totalt satsingsforslag	35 900 000	63 400 000	79 050 000	178 350 000

I sum beløper satsingsforslagene seg til 178 350 000 kroner for perioden 2023-2025. Satsingsforslaget er en forsterking av nasjonale programmer med en sannsynlig varighet på 10 år. Det omsøkte satsingsforslaget vil være viktig å få videreført i hele programperioden, og dette fremgår i budsjettene i Sivas programforslag.

Både skaleringsmodulen og de fylkesoverskridende tiltakene vil ha langt bredere nedslagsfelt, og midler knyttet til disse satsingsforslagene vil lyses ut blant programoperatørene i en konkurranse. Erfaring fra dagens programmer viser at dette sikrer at slike midler gis til programoperatører med vilje og evne til å ta en slik rolle innenfor de regionale og nasjonale innovasjonssystemene.